

Framställningsformer av kärlek mellan män under tre sekler

Jan Magnusson

I följande framställning skall jag undersöka hur det som vi i dag kallar ett homosexuellt tema inom litteraturen har förändrat sig med tidens gång. Först kan det vara på sin plats att göra några metodologiska preciseringar. Termen homosexuell myntades av Karl Kertbeny år 1869 i en anonym pamflett.¹ Denna riktade sig mot en paragraf i den preussiska straffrätten som tagits över i det Nordtyska Förbundets straffrätt. Termen var ett försök till en mer vetenskaplig synonym för den av den tidige aktivisten Karl Heinrich Ulrichs fem år tidigare lanserade beteckningen "urning", men började först på 1880-talet allmänt konkurrera med denna, bl. a. hos Krafft-Ebing i hans banbrytande verk *Psychopatia Sexualis* och fann därmed burskap hos en bred majoritet.² Dessförinnan hade beteckningarna varierat och haft delvis annorlunda innebörd. Pederast var en vanlig beteckning, sodomit en annan, buger en tredje. Syftet med min undersökning är att se hur de litterära beskrivningsformerna förändras genom tre århundraden och samtidigt att undersöka hur begreppen genomgår en förändring mot dagens innehåll. Detta genomförs genom att se hur de samhälleligt övergripande beskrivningsformerna, paradigmen, varierar över tid och hur de litterära beskrivningarna anpassar sig till tidens paradigmatiska tänkesätt.

Jag har undersökt tre litterära verk från de tre senaste århundradena: Dorothea Biehls *Den falske Ven eller hertil og ikke længere* publicerad år 1781, Ola Hanssons *Sensitiva Amorosa* från år 1887 samt David Leavitts *The lost language of cranes*, 1986. Genom att jämföra de olika sätt på vilka den samkönade kärleken tar plats i dessa berättelser kan något kanske sägas om homosexualiteten som litterärt tema.

Jag tar min teoretiska utgångspunkt främst i Beata Agrells framställning i *Romanen som forskningsresa, forskningsresan som roman*. Hon beskriver där ett begrepp, **tankeformer**, som kommer att vara grundläggande för min framställning. Hon relaterar detta begrepp bland annat till Johan Asplunds begrepp **tankefigurer**, vilket han definierar som det sätt på vilket vi förmedlar mellan händelser i det sociala livet och försöken att diskursivt förstå dessa händelser. Att diskursivt förstå betyder att skapa en beskrivning med hjälp av språk, en diskurs, som beskriver och förklarar ett visst problemområde:

I egenskap av "matris" eller generativ förutsättning är "tankeformen" som sådan oartikulerad (eller rentav oartikulerbar) men kan likväl elliptiskt antydias i en kliché, slogan eller formel. Tankeformen framträder då som *tankefigur* och närmar sig därmed en *topos* i E.R. Curtius' retoriska och traditionshistoriska mening.³

Tankeformen är ett mer övergripande begrepp än tankefiguren. Tankefiguren är det vi kan möta explicit uttalat i en diskurs. Som ett exempel kan tas uttrycket "den skändliga förtrolighet för vilken det föll eld ned från himlen till att förtära Sodom och Gomorra."⁴ Den underliggande syftningen är last och synd som medför Guds straffdom. När det gäller förtrolighet mellan två män som i det här fallet, så underförstås ett kroppsligt förhållande mellan männen. Tankeformen är något vi i dag skulle kalla homosexualitet, men framställningens tankefigur är en annan än dagens. Tankefiguren tar sin utgångspunkt i den övergripande religiösa diskurs som dominerar i kulturen och motiveras från bibliska ståndpunkter.

Tankeformen förändras med den förändrade tankefiguren. Guds vrede över människornas syndfullhet är ett bredare och mer omfattande begrepp än den samkönade kärleken som syndabegrepp inom kyrkan. Gud låter sin vredes eld falla ned över människorna därför att de är allmänt sett syndiga. Man kan säga att när jag undersöker en viss tankeform, den samkönade kärleken inom litteraturen, så faller den in under andra och mer omfattande tankeformer under större delen av vår historia. Den övergripande tankeformen baserar sig i bibelns berättelser och får då innehållet: synd mot Guds ord.

Den övergripande tankeformen ingår i något jag i fortsättningen kommer att kalla **paradigm**. Ett paradigm är ett heltäckande böjningsmönster enligt vilket "världen" kan förklaras på ett uttömmande sätt. De tre paradigm som aktualiseras i min framställning är det religiösa paradigmet, det medicinskt/naturvetenskapliga och det sociologiska.

Charlotta Dorothea Biehl. *Moralske Fortællinger*. 1781

Charlotta Dorothea Biehl (1731-1788) hade år 1764 gjort succé på Den danske Skueplads med pjäsen *Den kierlige Mænd*. Hon blev en flitigt anlitaad pjäsförfattare och upplevde en kort period av framgång. En av hennes vänner under denna framgångstid var en man vid namn Warnstedt.

När Hans Wilhelm Warnstedt 1779 tillträdde som teaterdirektör gjorde han klart för Charlotta Dorothea Biehl att han inte var intresserad av hennes bidrag. Detta förklarade han i vad Biehl själv kallade "ett omänskligt brev". Warnstedt satsade på Ewald.⁵

Beskrivningen ur *Nordisk kvinnolitteraturhistoria* ger en ögonblicksbild av hur vän blir fiende och motsättningen mellan Warnstedt och Biehl. Det var också en allmänt känd hemlighet att Warnstedt var homosexuell. Han kom att bidra med mycket gott till den danska teatern under sent sjuttonhundratal,

motsvarigheten till den svenska glansperioden under Gustav III.

Som en hämnd på Warnstedt för dennes bristande vänskap under hans tid som teaterchef skriver Biehl den novell i del två av sina *Moraliske Fortællinger* som får titeln *Den falske Ven*. Den blir en stor skandalsuccé och detta band av de moraliska berättelserna säljer bra. Warnstedt var själv en av abonnenterna på bokserien och kunde se sig själv parodiskt avporträtterad i huvudpersonen Don Varini.

Berättelsen handlar om italienaren Don Varini, vars far flyttar till Rom för att uppnå en bättre ställning. Fadern dör och sonen tas om hand av den kardinalfadern uppsökt. Familjen försörjs med ett mindre kapital. Don Varini finner den 14-årige Sebastiano och de två blir intima vänner. I Rom bor också Don Carlos, en person som vunnit framgångar i de sköna vetenskaperna, och som odlar vänskapen närmast som en kult. Men det finns en stor skillnad mellan Don Carlos idealistiska och svärmiska vänskapskult och Don Varinis mer kroppsliga variant. I framställningen skildras det så att Don Varini blir avundsjuk på Don Carlos och försöker mörda denne. Det slutar med att Don Varini själv omkommer, mördad av det band han själv hyrt.

Det som är intressant för oss är beskrivningen av vänskapen mellan Sebastiano, en 14-15-årig chitarspelare, och Don Varini. Sebastiano beskrivs som en ung man som söker bana sig väg till rikligare utkomst genom att underhålla de stora och mäktiga vid taffeln. Don Varini och Sebastiano möts vid flera sådana tillfällen.

Ved denne Leylighed, saae Don Varini Sebastiano meget ofte, og fandt saa stor Behag i ham, at han hverken havde Rist eller Roe førend han kom i høyere Bekjendtskab med ham. Denne Behag forvandlede sig omsider til en voldsom Sindslidelse, og drog den skiendige Fortrolighed efter sig, for hvilken der faldt Ild ned af Himmelen til at fortære Sodoma og Gomorra.⁶

I det här stycket korsas två genrebeskrivningar med varandra. Dels *den innerliga känslosambeten* som var så populär under sjuttonhundratalets senare del och som gör att orden vän och vänskap nämns på var och varannan sida i novellen, dels den *bibliska berättelsen* som lånar sin eld och gudsdöm över förhållandet mellan Don Varini och Sebastiano.

I Första Moseboks 19:e kapitel finns en skildring av Sodom som lägger tonvikten vid homosexualiteten. Två änglar kommer till Lot om aftonen där han sitter i Sodoms port. De blir väl mottagna och får logi hos honom. Stadens män kommer sedan till Lot och begär att han skall föra ut gästerna till dem så att de får "känna dem", en vanlig omskrivning för samlag i bibliska sammanhang. Lot erbjuder sig att skicka ut två av sina döttrar till stadens män i stället, men de vill inte låta sig nöja med det. Guds straff blir att eld faller ner över Sodom och förtär staden och dess invånare. Lot flyr med sin familj, hans hustru förvandlas till en saltstod när hon vänder sig om för att se vad som sker med staden.

Denna bibliska berättelse var allmänt känd. Den tillhörde det kulturella

ferment som genomsyrade den europeiska kulturen. Här kommer en tankefigur till uttryck som i sig innebär en fördömdelse över den synd som Sodom och Gomorra ansågs stå för. När denna tankefigur placeras in i den sentimentala novellens genre åstadkoms två ting; dels en förstärkning av den sentimentala vänskapens icke-kroppsliga karaktär, dels uttalas en förkastelse över den kroppsliga förbindelsen. För att åstadkomma detta används tidens genremedvetande och tidens allmänna konventioner. Biehl lyckades i sitt uppsåt. Wilhelm von Rosen skriver:

hensigten var at bidrage til den københavnske cronique scandaleuse. Og det lykkedes, fordi hendes læsere forstod at der kunne være "noget sodomitisk" ved et venskab mellem to mænd, måske særligt når de var af forskellig alder, og deres miljø var teatret.⁷

Den tankeform som här konstrueras i skärningspunkten mellan 1700-talets kärlek till sentimentala berättelser och allmänna kunskap om den bibliska historien får ett explicit uttryck i tankefiguren "sodomi". Man kan inte kalla detta förhållande homosexuellt eftersom ordet inte är uppfunnet ännu. Detta får viss betydelse för förståelsen av den sexuella handlingen. Sodomi betecknar inte bara samlag med andra män, utan också med djur. Dessutom innebär alla ställningar i den äkta bädden, förutom missionärsställningen, en risk för att bli anklagad för sodomi. Nästan all kroppslig, könslig kärlek som inte är avsedd att leda till fortplantning är "sodomitisk" till sin natur enligt detta synsätt. Handlingen innebär i sig ett brott mot Guds ord så som Moseböckerna framställer saken. Detta är ett resultat av det övergripande religiösa paradigmet inom vilket samhällsfenomenen tolkas.

Ola Hansson. *Sensitiva Amorosa*. 1887

När Ola Hansson, under det naturalistiska 1880-talet, skriver sina berättelser ur livet kallade *Sensitiva Amorosa*, får han mycket kritik för det omoraliska i berättelserna. Boken inleds med en tydlig referens till könet och sexualiteten.

Jag har nu icke mer än ett enda intresse kvar: att studera och njuta könet.⁸

Boken består sedan av en samling berättelser som samtliga har kärlekens sinnliga form som tema. Den åttonde berättelsen tar upp ett förhållande mellan en vuxen man och en ung pojke. Berättelsen placeras in i ett sällskap, några personer utanför en restaurang ser en förbipasserande man, kommenterar honom och så är samtalet inne på "osedlighet af det otillåttna slaget."⁹

Vi förs in i ett sätt att tala om sexualitet och litteratur som hör till dekadensen och det slutande artonhundratalet. Hansson framställer sexualiteten som en växt man kan plocka och sälja på torget. Denna växt karakteriseras som tydligt sjuklig på grund av för mycket odling. Växten är överkultiverad.

— Ser du, der växer i det moderna samhällets öfverkultiverade jordmån en underlig och sällsam ört, som heter *Sensitiva amorosa*. Dess kronblads ådror äro fyllda af morbida oljor, dess doft har en sjuklig sötma och dess kolorit är dämpad som dagern i ett sjukrum med nedrullade gardiner och skär som en döende aftonrodnad. Om du letar i ditt eget och dina vänners lif, skall du finna många skiftande varieteter af den; och vore jag som du, skulle jag plocka några sådana och sälja dem på torget —¹⁰

Det är människans biologiska natur som kommit i fokus. Den biologiska naturen kopplas till den kulturella odlingen. Kulturen beskrivs som ett gift. Dekadansens självförståelse grundar sig på utvecklingsteorier och föreställningen att för mycket kultur kan ge sjukliga symptom. Vissa drag i människans natur kan då betraktas som överkultiverade och sjukliga. Hit hör den homosexuella kärleken, eller som Lord Alfred Douglas, Oscar Wildes älskare, uttrycker det i sin dikt *Two Loves* (1894), "I am the love that dare not speak its name."

Under artonhundratalet har det skett en gradvis glidning över till vetenskapen som övergripande diskursform. Vetenskapen om själen, psykologin och psykiatrin får då tyngst genomslag även i litteraturen. Det är nu som **den religiösa diskursen** efterträds av **den medicinska diskursen** som förklaringsmodell till mänskligt beteende. Detta är ett byte av paradigm som påverkar hela kulturen. Religionen tappar mark och uppfattas som en vidskepelse bland seriösa intellektuella.

Per Thomas Andersen skriver i sin bok om *Dekadanse i nordisk litteratur 1880-1900*, att de enskilda texterna i *Sensitiva amorosa* kan ses som *case studies* av speciella psykiska fenomen.

Etter mitt syn representerer det formelle aspektet ved *Sensitiva Amorosa* en direkte henvisning til den tradisjonen som utviklet seg innen naturalistisk litteratur med inspiration fra samtidens psykopatologiske forskning. Særlig representative i denne sammenhengen er brødrene Goncourts utvikling av case studies som litterær form etter inspirasjon fra Jean Martin Charcots forelesninger om hysteriføenomenet ved La Salpêtrière-sykehuset i Paris.¹¹

För homosexualitetens del blir Kertbenys skapande av begreppet homosexuell ett bidrag till den medicinska typologin som sedan tas upp av Krafft-Ebing i *Psychopatia Sexualis* år 1886. Detta standardverk utkommer i en rad nya upplagor och får en stark genomslagskraft i den medicinska världen. Homosexualiteten blir här en sjukdom bland många andra, definierad av en medicinsk, psykiatrisk expertis. Den övergripande tankeformen för den samkönade kärleken blir alltså sjukdom och avvikelse från naturen. Den tankefigur i vilken detta tar konkret uttryck blir hos Ola Hansson den depraverade och överkultiverade kärlekens former. Det "naturliga" kännetecknas av en sund normalitet. Det är typiskt för den här tankefiguren att se kulturen som orsak till en odling av själen som leder till "onaturliga" plantor i naturen.

Homosexualiteten i litteraturen har lyfts ur en övergripande diskurs, den

religiösa, och placerats i en annan diskurs, den medicinskt-naturvetenskapliga. Detta paradigmskifte har medfört att det som tidigare var en synd mot Gud och kunde rättfärdigas med Guds straff, nu har en karaktär av brott mot naturens lagar och ses som ett resultat av för mycket kultur. Homosexualiteten har kommit in i dekadansen som en beståndsdel i dess självförståelse. Den litterära dekadansen uppvisar alla tecken på sjuklighet man kan önska. Huysmans' *Des Esseintes* och Oscar Wildes *Dorian Gray* har alla drag som krävs för en överkultiverad snobb. Tankefiguren sjuklighet utvecklas i dekadansen som ett litterärt topos.

David Leavitt. *The lost language of cranes*. 1986.

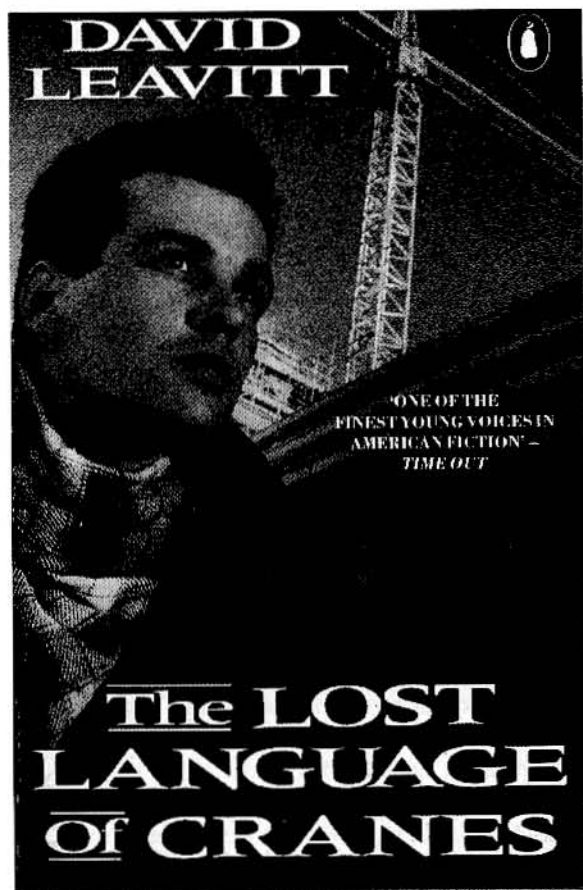
Den amerikanske författaren David Leavitts roman publicerades under 1980-talets senare hälft. Den har en helt annan inställning till homosexualiteten. Under tiden mellan sekelskiftets dekadens och 1980-talets pluralistiska samhälle har en tilltagande acceptans skapats från delar av samhället gentemot den livsform som homosexuellt samliv innebär.

Inom litteraturen speglas denna livsform som en egen genre. Jag kallar denna genre i brist på bättre "Gay Romance". Denna genre är en hybrid mellan det inom det engelska språkområdets utbredda "romance"-begreppet och en roman med homosexuellt motiv. Inom den romantiska genren är det för handlingen viktiga huruvida de båda kontrahenterna "får varandra" på slutet eller ej. Romaner med homosexuellt motiv brukade länge regelmässigt innebära problem för den homosexuelle och en ond bråd död.

Inom det nordamerikanska samhället utvecklades under tiden efter andra världskriget grupper av homosexuella som levde i särskilda stadsdelar och delade upplevelser och levnadsförhållanden. 1969 kom det till ett uppror, av de homosexuella känt som Stonewall-upproret, mot polisens trakasserier. Därmed började en period av aktiv gayrörelse. Denna rörelse ledde fram till en ökad förståelse för de homosexuellas villkor och en ökad debatt kring homosexuella frågor. I kölvattnet till denna gayaktivism kom också en ny genre romaner med homosexuellt motiv. Här någonstans inplaceras sig Leavitt med sin skildring av New York under 1980-talet, med återblickar på en barndom i staden under efterkrigstiden.

Det viktiga som skett sedan sekelskiftet är en förändring av det paradigm som skapar den allmänt accepterade förståelsen av homosexualiteten. I stället för en övergripande **medicinsk diskurs** som förklaringsmodellen kan skapas inom, så har man nu **en sociologisk diskurs** som beskriver hur homosexuella grupper kämpar om utrymmet i det pluralistiska, amerikanska samhället, den stora smältdegel som aldrig riktigt smälter samman folk, utan i stället skapar fraktioner inom den gemensamma kulturen.

I stället för att gestalta överkultiverade, sjukliga blomster, som underförstått skall botas för sin sjukdom, så låter Leavitt huvudpersonen i *The lost language of cranes*, Philip, vara gayaktivist inom The Gay and Lesbian Campus Coalition under sin tid som collestuderande.

David Leavitts roman *Kranarnas förlorade språk* har också filmatiserats.

Det är sociala grupperingar som froteras mot varandra. Beskrivningsmodellen blir därmed sociologisk till sin natur och anger Gay Lifestyle som en av flera möjliga livsstilar, eller sociala tillhörigheter. Att vara gay blir så oändligt mycket mera än att utföra en bestämd sexualakt. Ett väsentligt tema i boken blir också att kontrastera den äldre generationens smygande med sexualiteten mot den yngre generationens öppet deklarerade sexuella tillhörighet och erkända parförhållanden.

Boken handlar om den unge Philip som växer upp i staden New York med sina föräldrar Owen och Rose. Modern är redaktör på ett förlag. Fadern har doktorerat i engelsk litteratur och undervisar på college't Hart i staden. Där går bara de superrika. Indelningen av staden i olika områden med olika ekonomiska förhållanden är ett viktigt tema i boken. Föräldrarna har just fått veta att de kommer att tvingas flytta från sin lägenhet. När detta inträffar måste man byta stadsdel och det orealistiska hotet om att bli uteliggare föresvävar Owen. Sonen Philip finner en pojkvän och vill visa honom för föräld-

rarna. Det innebär att han måste komma ut inom familjen. Klargörandet att sonen är homosexuell gör fadern förtvivlad, eftersom han själv levtt ett smyg-liv på porrbiografer där han träffat män för en kort stunds avköning. Avslö-jandet i familjen och moderns bitterhet över att ha blivit förd bakom ljuset gör att fadern till slut tvingas ut ur sitt äktenskap medan sonen, vars tidigare älskare lämnat honom, flyttar ihop med en vän från college i ett nytt förhål-lande.

Vi kan se hur den öppet homosexuelle klarar av sin situation bättre än den som hela sitt liv varit hänvisad till att tolka de tecken som den undertryckta kärleken framtingat, ögonkast vid speciella platser i staden, ett teckenspråk för de invigda. Det är förlusten av detta osynliga språk som delvis åsyftas med titeln *Kranarnas förlorade språk*. En kort symbolisk del av boken hand-lar om ett fall av språkförlust. En baby har berövats kontakten med vuxna. Barnet ser ut genom ett fönster. Det ser bara en lyftkran. Eftersom barn härmar sin omgivning och vill nå kontakt, börjar det röra sig som kranen utanför fönstret. På samma sätt, vill författaren säga, härmar homosexuella varandras hemliga rörelseschema för att nå kontakt med omvärlden. Genom den sociala frigörelsen kan detta språk förpassas till de glömda och icke längre talade språk som har funnits i världen.

Bokens huvudsakliga problematik gestaltas i sociala termer. Grupper, plats-ers och individers betydelse för handlingen är det viktigaste. Att vara inne-sluten i den homosexuella gemenskapen i form av en livsstil eller att vara utesluten ifrån den blir två poler i denna gestaltning. Tankefiguren som ska-pas explicit gäller huvudpersonens försök att finna någon som han kan leva ihop med. Efter en stormande kärleksupplevelse finner Philip något slags modus vivendi med en tidigare vän. För att detta skall vara möjligt måste hela den sociala strukturen vara öppen för homosexuella förhållanden. Livet i New York på 1980-talet blir här en trovärdig ram för handlingen.

Inom denna litterära genre finns vissa problemställningar som stående in-slag. Att "komma ut" som homosexuell är ett sådant tema. De ändlösa försö-ken att finna en livspartner är ett annat tema. Ett tredje är det köns-överskridande mönstret, visserligen inte aktuellt i den här omtalade boken. Familjelivet kontra det samkönade parlivet är ett fjärde tema. Samtliga dessa teman har lånat sina övergripande begrepp från sociologin och psykologin. Men det viktigaste som skett sedan sekelskiftet är att den homosexuelle har funnit en plats i samhället. Han eller hon är inte längre en hädare mot gud som under 1700-talet, eller ett psykfall som under 1800-talet och större delen av 1900-talet. Nu är den homosexuelle i litteraturen en person som upplever motgångar och medgångar som alla andra, men i frihet att söka sin egen livsväg. Den homosexuelle i litteraturen har blivit en samhällsmedborgare, som karakteriseras utifrån den grupp han tillhör.

Den litterära analysen koncentreras på genreförväntningar och stilfrågor. Hur väl lyckas författaren skildra sina huvudpersoner och hur bra skri-der handlingen fram? Den homosexuella tematiken blir underordnad rena litte-rära frågeställningar. Det explicit uttalade homosexuella temat anger genre,

men blir inte i sig en frågeställning som måste analyseras fram. Härvid har homosexualiteten i litteraturen gått från att vara utdömt av Gud under 1700-talet, inspärrat på sinnessjukhus under sekelskiftet, till att bli en marginaliserad grupp i samhället som helhet under tiden efter andra världskriget. Genomgående är den utdefiniering från den stora huvudgruppen som iscensätts på olika sätt i de olika tankefigurerna. **Tankeformen samkönad kärlek** eller vad man skulle kunna kalla den, är genomgående motställd den huvudsakliga tankeformen i samhället.

Det religiösa paradigmet ser familjen som den grundläggande enheten i samhället. Allt som avviker från denna samlevnadsform ses som något ont. **Det medicinska paradigmet** ser fortplantningen och befruktningen som ett naturgivet tillstånd. Alla sexualakter som avviker från detta betraktas som perversa. **Det sociologiska paradigmet** betraktar det mänskliga samhället som en helhet, där olika grupper har olika stort inflytande på helheten. Små grupper blir marginaliserade även om de är accepterade av majoriteten.

Finns det så inte något som är enhetligt för de olika litterära framställningar jag här tagit upp? Jo lustigt nog finns **vänskapen** som ett genomgående tema. Hos Dorothea Biehl finns en formlig vänskapskult som excelleras sida upp och sida ner. Hos Ola Hansson finns en uppskruvad vänskap där huvudpersonens känslor jämförs med den tidiga tonårsvänskap som intensivt och svartsjukt passar på sina vänner. Hos David Leavitt finner Philip ro hos sin ungdomsvän från college. Vänskapen, utan dess sexuella intimationer, blir det område där något gemensamt gestaltas i dessa litterära verk. Det är en viktig del av den tankeform jag kallat samkönad kärlek vilken tar gestalt genom dessa tre århundraden.

Litteraturlista

Agrell, Beata. *Romanen som forskningsresa, forskningsresan som roman: om litterära återbruk och konventionskritik i 1960-talets nya svenska prosa*. Göteborg: Daidalos, 1993.

Andersen, Per Thomas. *Dekadanse i nordisk litteratur 1880-1900*. Oslo: Aschehoug, 1992.

Bibeln eller den heliga skrift. 1917 års översättning.

Biehl, Dorothea. *Moralske Fortællinger*. Anden Tome. Den falske Ven eller hertil og ikke længere. København 1781

Hansson, Ola. *Sensitiva Amorosa*. Hälsingborg: Gebers, 1887

Kennedy, Hubert. *Ulrichs : the Life and Works of Karl Heinrich Ulrichs, pioneer of the Modern Gay Movement*. Boston: Alyson, 1988.

Krafft-Ebing, R. v. *Psychopatia Sexualis: mit besonderer Berücksichtigung der conträren Sexualempfindung. Eine medicinisch-gerichtliche Studie für Ärzte und Juristen*. Stuttgart: Ferdinand Enke, 1903. (12. verbesserte und vermehrte Ausgabe)

Leavitt, David. *The lost language of cranes*. Harmondsworth: Penguin, 1987 (1986)

Nordisk kvinnolitteraturhistoria, 1 : I guds namn 1000-1800. Elisabeth Møller-Jensen (red.). Höganäs: Wilen, 1993.

Rosen, Wilhelm von. *Månens Kuler: Studier i dansk bøssehistorie 1628-1912*. Köpenhamn: Rhodos, 1993.

Noter

¹ För en redogörelse av detta historiska händelseförlopp se: Kennedy, Hubert, *Ulrichs : the Life and Works of Karl Heinrich Ulrichs, pioneer of the Modern Gay Movement*. Boston 1988, sid. 149 ff.

² *Psychopatia Sexualis* kom ut i sju tolv, successivt reviderade upplagor, långt efter Krafft-Ebings död 1902. Den tolfte kom år 1903. Boken vände sig främst till läkare och jurister och var tänkt som en typologisk studie för diagnostik och handbok i juridisk bedömning. Den fullständiga titeln lyder: *Psychopatia Sexualis mit besonderer Berücksichtigung der conträren Sexualempfindung eine medicinisch-gerichtliche Studie für Ärzte und Juristen*. Stuttgart 1903. 12:e verbesserte und vermehrte Auflage.

³ Agrell, Beata, *Romanen som forskningsresa, forskningsresan som roman*. 1993

⁴ Biehl, Dorothea. *Moralske Fortællinger*. Anden Tome. Den falske Ven eller hertil og ikke længere. København 1781, sid. 88

⁵ *Nordisk kvinnolitteraturhistoria, 1 : I guds namn 1000-1800*. Elisabeth Møller-Jensen (red.), sid. 458

⁶ Biehl, a.a. sid. 88

⁷ Rosen, Wilhelm von. *Månens Kuler: Studier i dansk bøssehistorie 1628-1912*. 1993, sid. 179.

⁸ Hansson, Ola. *Sensitiva Amorosa*. Stockholm 1957.

Jan Magnusson är bibliotekarie och doktorand vid litteraturvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Han arbetar med en avhandling om Paul Anderssons lyrik.

Ways of presenting love between men over three centuries

The article deals with the presentation of a "homosexual" theme in literature. Difficulties arise when we use the word homosexual in epochs that did not know the word. Three different literary works are examined from three different epochs. Dorothea Biehl's work *Den falske Ven eller hertil og ikke længere*, (1781), Ola Hansson's *Sensitiva Amorosa*, (1887) and David Leavitt's *The lost language of cranes*, (1986). The first short story uses religion as a paradigmatic way of rendering a description of same sex love. The second novel, from the decadent period, employs medical, scientific terminology to create the dichotomy healthy/sick. The third novel works within a sociological framework and Gay Lifestyle is treated in accordance with ethnic minorities. The main idea of the article is that there is a non-explicit mode of thinking that takes different explicit shapes within different frameworks or paradigms. It results in three different ways of dealing with same sex love that are possible to record and investigate through the reading of texts. The cultural constructions of same sex love are thereby shown.